

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6

สมมติฐานการวิจัย

บทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

1. กลุ่มผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 7 คน และผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 14 คน รวม 21 คน

2. กลุ่มผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอ ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 58 คน และหัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอ จำนวน 4 คน รวม 62 คน

3. กลุ่มผู้บริหารการประถมศึกษาระดับโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 315 คน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 163 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 10 คน กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) รวม 488 คน

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 571 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ จำนวน 7 ข้อ และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา จำนวน 65 ข้อ แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ จึงนำไปใช้เป็นแบบสอบถามฉบับจริง แบบสอบถามชุดนี้ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้บริการทางไปรษณีย์ ทั้งส่งและเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งออกไปดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 571 ฉบับ ได้รับคืน 524 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.77

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของ

ผู้บริหารการประถมศึกษา วิเคราะห์ได้ดังนี้

2.1 การศึกษาบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 เปรียบเทียบบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE - WAY ANOVA) แล้วทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของนิวแมนคูล (The Newman Keuls Method)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือเป็นเพศชาย 483 คน (ร้อยละ 92.18) เป็นเพศหญิง 41 คน (ร้อยละ 7.82)

1.2 ผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนมากมีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี มีจำนวน 217 คน (ร้อยละ 41.41) ช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด มีจำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.14) ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้บริหารการประถมศึกษาระดับโรงเรียนทั้งหมด

1.3 ผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนมากมีอายุราชการอยู่ระหว่าง 20 - 29 ปี มีจำนวน 181 คน (ร้อยละ 34.54) ส่วนช่วงอายุราชการที่ต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด มีจำนวน 23 คน (ร้อยละ 4.40) ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้บริหารการประถมศึกษาระดับโรงเรียนทั้งหมด

1.4 ผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนมากมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันอยู่ในช่วงเวลาที่ต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 205 คน (ร้อยละ 39.12) ส่วนระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันน้อยที่สุดอยู่ในช่วง 10 - 14 ปี มีจำนวน 97 คน (ร้อยละ 18.51)

1.5 ผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนมากมีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 346 คน (ร้อยละ 66.04) ส่วนวุฒิทางการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวนน้อยที่สุด คือมีจำนวนเพียง 16 คน (ร้อยละ 3.05)

1.6 ผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนมากเคยเข้ารับการอบรมด้านบริหารการศึกษา มีจำนวน 287 คน (ร้อยละ 54.77) และสำเร็จการศึกษาด้านบริหารการศึกษา มีจำนวนถึง 131 คน (ร้อยละ 25.00) แต่ระบุในช่วงอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีเพียง 10 คน (ร้อยละ 1.91)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้

2.1 เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานทั่วไป เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วปรากฏว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมาก ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาอำเภอและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทการบริหารงาน บริหารทั่วไปเป็นรายชื่อแล้ว พบว่าส่วนใหญ่ ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอกควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้ปฏิบัติงานในสำนักงานไว้ อย่างเพียงพอ ผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอกควรปฏิบัติในระดับมาก แต่ผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอกและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอกควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดกับระดับอำเภอกมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดกับระดับโรงเรียนและระดับอำเภอกกับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

2.2 เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานการเจ้าหน้าที่ เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอกควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทการบริหารงานการเจ้าหน้าที่เป็นรายชื่อแล้วพบว่า ส่วนใหญ่ ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอกควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าในรายชื่อทุกข้อผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

2.3 เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานการเงินและพัสดุ เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วปรากฏว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้า การประถมศึกษาอำเภอกควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดมีความคาดหวังแตกต่างกันกับผู้บริหาร

การประณตศึกษาระดับอำเภอกับผู้บริหารการประณตศึกษาระดับโรงเรียน มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทการบริหารงานการเงินและพัสดุเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารการประณตศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประณตศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายข้อโดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการประณตศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ 33, 34, 35, 36, 37, และ 39 ซึ่งเป็นดังนี้

เกี่ยวกับการวางแผนควบคุมและตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการเงินและบัญชีของโรงเรียนและสำนักงานการประณตศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอให้ถูกต้องตามระเบียบและเป็นปัจจุบัน และเกี่ยวกับการจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) ตรวจสอบประจำปี ผู้บริหารการประณตศึกษาระดับจังหวัดมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประณตศึกษาระดับอำเภอควรปฏิบัติในระดับมาก ส่วนผู้บริหารการประณตศึกษาระดับอำเภอและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประณตศึกษาควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายข้อโดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการประณตศึกษาระดับจังหวัดกับระดับอำเภอ, ระดับจังหวัดกับระดับโรงเรียน และระดับอำเภอกับระดับโรงเรียน ต่างก็มีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการรับเงิน และจัดเจ้าหน้าที่ดำเนินการจ่ายเงินของสำนักงานการประณตศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอให้ถูกต้องตามระเบียบ ผู้บริหารการประณตศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประณตศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายข้อโดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการประณตศึกษาระดับอำเภอมีความคาดหวังแตกต่างกันกับผู้บริหารการประณตศึกษาระดับจังหวัดและระดับโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการประณตศึกษาระดับจังหวัดกับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับการวางแผนจัดสรรเงินงบประมาณโดยอาศัยข้อมูลที่ต้องการ ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดกับผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดกับระดับโรงเรียน และผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอกับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับเมื่อเงินเหลือหรือไม่มีผู้มารับเงิน คำเนิการเก็บรักษาเงินให้ถูกต้องตามระเบียบผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษาควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด แต่เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอกับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดกับผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับการจัดทำเรื่องขอเงินงบประมาณไว้หลั้อมปีและขอขยายเวลาเบิกจ่ายเงินให้ถูกต้องตามระเบียบ ผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า F - test ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอกับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดกับผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

2.4 เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานนิเทศการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมาก ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบ

ความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทการบริหารงานนิเทศการศึกษาเป็นรายข้อแล้วพบว่าส่วนใหญ่ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ 46, 47 และ 58 ซึ่งเป็นดังนี้

เกี่ยวกับการจัดทำแผนงานและโครงการของอำเภอและกิ่งอำเภอให้สอดคล้องและสนับสนุนแผนการศึกษาแห่งชาติและนโยบายการจัดการศึกษาของจังหวัด ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอกับระดับจังหวัด และกับระดับโรงเรียน มีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดกับระดับโรงเรียน มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับการให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อพัฒนาการศึกษาภายในเขตอำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอ กับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดกับระดับอำเภอและกับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับการจัดทำระบบข้อมูลทางการศึกษาของอำเภอขึ้นไว้อย่างมีระบบระเบียบ ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายคู่โดยใช้ค่า $F - test$ ปรากฏว่าผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดกับระดับอำเภอมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดกับระดับโรงเรียน และผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอกับระดับโรงเรียนมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

จากการสรุปผลการวิจัยจากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วนั้น มีข้อควรอภิปรายดังนี้

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนใหญ่แล้วเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 40 - 49 ปี มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 20 - 29 ปี และมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันอยู่ระหว่างต่ำกว่า 5 ปี แสดงให้เห็นว่าเป็นกลุ่มผู้บริหารที่เป็นเพศชายที่อยู่ในช่วงของวัยกำลังทำงานและมีประสบการณ์มากพอสมควร จึงน่าจะคาดหวังได้ว่าผู้บริหารดังกล่าวมีความมุ่งหวังที่จะบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษาให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นอย่างดี

เกี่ยวกับคุณวุฒิทางการศึกษาพบว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และเคยเข้ารับการอบรมด้านบริหารการศึกษามาแล้ว แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาดีพอควร จึงน่าจะคาดหวังได้ว่าผู้บริหารการประถมศึกษาดังกล่าวมีความมุ่งหวังที่จะใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาเพื่อการบริหารงานการประถมศึกษาให้พัฒนาเจริญก้าวหน้าอย่างเป็นระบบระเบียบ

2. เกี่ยวกับบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านนั้นพบว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังว่าตำแหน่งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นตำแหน่งบริหารที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับโรงเรียนประถมศึกษามากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาของเด็กนักเรียนที่ได้รับจากโรงเรียนอย่างเต็มที่หรือไม่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอพบว่าเป็นกำลังที่สำคัญมากส่วนหนึ่งที่จะให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ ควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือกำลังจะเข้าสู่ตำแหน่งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ควรจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติงานในหน้าที่ทั้ง 4 ด้านด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ และเสียสละ ดังที่หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ

ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กล่าวไว้ว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้เป็นผู้บังคับบัญชาครูในอำเภอนั้นจึงต้องเป็นผู้ที่รู้บทบาทหน้าที่ของตน รู้จักบริหาร และรู้จักปกครองคนและช่วยเหลือสนับสนุนดูแลโรงเรียน การศึกษาของอำเภอ จึงจะเป็นไปด้วยดี¹ และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายกลุ่มแล้ว ปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการพัฒนาการประถมศึกษาได้มีการจัดระบบการบริหารงานที่ดี และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรับรู้ในขอบข่ายของงานทั้ง 4 ด้านที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจะต้องปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสามารถทำให้ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับดังกล่าวมีความมุ่งหวังสอดคล้องตรงกัน ดังที่หนังสือการประถมศึกษา 2526 ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการศึกษาระดับการบริหารงานมีผลสูงมากต่อความสำเร็จ² จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถแยกข้ออภิปรายในแต่ละงานได้อีกดังนี้

2.1 งานบริหารทั่วไป จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้บริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัดมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมาก ส่วนผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าวนี้แล้วจะเห็นได้ว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้มานานจนเห็นความสำคัญ เพราะงานด้านนี้เป็นงานที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้การปฏิบัติงานด้านอื่นดำเนินไปได้ด้วยความสะดวก เรียบร้อย จนบังเกิดผลดี ดังที่ภิญโญ สาธร ได้กล่าวไว้ว่า งานธุรการ อาคาร สถานที่ บริเวณ การเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะและบริหารก็มีความสำคัญต่อการบริหารการศึกษาไม่น้อย เพราะงานด้านอื่นจะราบรื่นเรียบร้อยเพียงใดต้องอาศัยความร่วมมือของฝ่ายธุรการ การเงินและการบริการ

¹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ (กรุงเทพฯ : กุรุสภาลาดพร้าว, 2525) หน้า (1).

²สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ, การประถมศึกษา 2526 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527) หน้า 44.

เป็นอันมาก¹ ดังนั้นหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานด้านนี้ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่างานด้านอื่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะปฏิบัติงานด้านนี้ให้ได้ผลดีนั้น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจะต้องมีการแบ่งสรรหน้าที่และมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่เจ้าหน้าที่ในสำนักงานได้นำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบดังที่ อีสระ สุวรรณผล กล่าวได้ว่า เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายด้วยดี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ทรัพยากรการบริหาร คน หุ่น และวัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่จำกัดมาประสานกัน ซึ่งก็ต้องมีการแบ่งสรรหน้าที่ออกเป็นกลุ่มงาน หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง มีการแบ่งองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อย เป็นฝ่าย เป็นส่วน กอง หรือแผนกต่าง ๆ ให้แต่ละหน่วยงานปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งก็จำเป็นต้องระบุน้อย่างละเอียดถึงงานของแต่ละบุคคลด้วย นอกจากนั้น เอกบุคลลภายในองค์การก็ยิ่งถูกกำหนดให้ทำงานอย่างมีระบบ หรือมีการกำหนดวิธีการทำงานให้ด้วย²

2.2 งานการเจ้าหน้าที่ จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้บริหารการประถมศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียนต่างก็มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ ต่างก็เห็นว่างานการเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล อันได้แก่ กระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการได้มา การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคคลในองค์การและการให้คุณให้โทษแก่บุคลากรในองค์การ ตลอดจนการให้บุคคลหันจากงานนั้นเป็น เรื่องที่สำคัญยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับภิญโญ สาธร ที่กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลคือหัวใจของการบริหาร เพราะงานทุกชนิดของหน่วยงานทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานขนาดเล็กหรือหน่วยงานขนาดใหญ่ จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทุกคนและทุกฝ่าย ถ้าผู้บริหารขาดความสามารถในการบริหาร

¹ภิญโญ สาธร, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526) หน้า 341.

²อีสระ สุวรรณผล, พฤติกรรมกรรมการบริหารทฤษฎีและการประยุกต์ (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2519) หน้า 28 - 28.

งานบุคคลแม้จะมีวัตถุประสงค์นานาชนิด มีงบประมาณจำนวนมากสนับสนุน และมีคนจำนวนมากในหน่วยงานก็เหมือนไม่มีอะไรสักอย่าง เพราะคนใช้วัตถุประสงค์ไม่เป็น ขาดสมรรถภาพ ไม่มีขวัญในการปฏิบัติงาน ไม่มีความจงรักภักดีต่อหน่วยงานและขาดความรับผิดชอบ ต่างคนก็จะโยนแย้งกันหาประโยชน์จากงบประมาณที่มีอยู่ หาประโยชน์จากอำนาจหน้าที่ซึ่งได้มาโดยตำแหน่งและทะเลาะเบาะแว้งกัน แยกแยกสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ และทำงานไปวัน ๆ โดยไม่ร่วมมือกัน โครงการทั้งหลายที่ผู้บริหารวางไว้ก็จะล้มเหลว เพราะมีคนก็เหมือนไม่มี ในเมื่อคนเหล่านั้นไม่ร่วมมือและหย่อนสมรรถภาพ¹ ดังนั้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอต้องเห็นความสำคัญของบทบาทการบริหารงานด้านนี้ และตำแหน่งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอก็เป็นตำแหน่งที่ต้องทำงานสัมพันธ์กับบุคคลและกลุ่มคนอยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องปลูกสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้นว่า การสร้างบุคลิกภาพของตนเองให้เกิดความน่าเคารพ เชื่อถือ เกิดศรัทธาแก่ผู้พบเห็น มีความเป็นกันเองแก่ผู้ร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป เป็นผู้สร้างบรรยากาศในสำนักงานให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง และเกิดความสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อบรรยากาศขององค์กรเป็นลักษณะเปิด บุคคลต่าง ๆ มีความเชื่อใจกัน และมีความจริงใจต่อกันและกัน ผลที่ตามมาย่อมจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายใหญ่ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอคือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดีพอ หมายถึงมีทักษะและความสามารถที่จะจูงใจให้คนอื่นทำงานกันด้วยความสามัคคีเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจะต้องเป็นผู้มีทัศนคติในการที่จะเข้าอกเข้าใจคนอื่น ต้องเข้าใจว่าคนอื่นก็มีชีวิตจิตใจ มีความต้องการ มีความรู้สึกทั้งทางดีและไม่ดีต่อสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตกรรมต่าง ๆ ที่ผู้อื่นแสดงออกมา เพราะฉะนั้นหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรจะเป็นผู้มีศิลปะในเรื่องมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ควรมีการยอมรับ ชมเชย หรือให้รางวัลตอบแทนในเมื่อผู้ร่วมงานที่มีความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดีเด่น และนอกจากนั้นต้องรู้จักนำเอาความรู้ ความสามารถของผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรโดยรวมให้มาก

¹ วิทยุ โสธร, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526) หน้า 267.

2.3 งานการเงินและพัสดุ จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้บริหารการประถมศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียนต่างมีความคาดหวังสอดคล้องกันว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ ต่างก็เห็นว่างานการเงินและพัสดุนั้นเป็นงานที่สำคัญมากงานหนึ่ง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการบริหารงานการเงินและพัสดุนั้นไปช่วยทำให้การบริหารด้านอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ได้ดังเช่น สมัย รื่นสุข ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ที่จะได้รับจากการบริหารงานการเงินนั้นก็เพื่อช่วยทำให้การบริหารงานด้านอื่นเป็นไปด้วยดี กล่าวคือ

1. การบริหารงานเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว
2. การบริหารงานถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ
3. สามารถที่จะบริหารให้บรรลุเป้าหมายได้
4. สามารถป้องกันตนเองและบุคคลผู้อยู่ในบังคับบัญชาได้
5. สามารถที่จะแก้ปัญหาและขจัดข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่มีขึ้นให้หมดไป
6. สามารถที่จะดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์
7. สามารถที่จะควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้¹

นอกจากนี้งานการเงินและพัสดุนั้นยังเป็นปัจจัยสำคัญในการจะพัฒนาองค์การให้เจริญก้าวหน้า แต่เนื่องจากการบริหารงานดังกล่าวมีความยุ่งยากด้วยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับมากมาย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจึงควรที่จะต้องหาความรู้และประสบการณ์ให้มากที่สุดที่ เมธี คุลยจินดา กล่าวไว้ว่า การบริหารงานการเงินการงบประมาณและการพัสดุ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อความคงอยู่ ความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์การหรือหน่วยงาน เพราะงานการเงิน การงบประมาณ และการพัสดุมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนด้วยระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย จะต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความรู้จริงและประสบการณ์มากมาย²

¹ สมัย รื่นสุข, การบริหารการเงินและพัสดุ (กรุงเทพฯ : บัณฑิตไทย, 2528)

หน้า 1.

² เมธี คุลยจินดา, เงินและบทบาทการเงิน (กรุงเทพฯ : ดวงกลม, 2520)

หน้าคำนำ.

ส่วนการบริหารงานพัสดุนั้น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ ระบบ ระเบียบ ในการบริหารงานการพัสดุที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดหา จัดซื้อ และควบคุมการใช้จ่ายของงาน เพื่อให้เกิด การประหยัด ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ชวลิต พิษณุไชยกุลย์ กล่าวไว้ว่า หัวหน้าหน่วยงานขององค์กร เป็นผู้มีความสำคัญในการบริหารงานพัสดุในฐานะเป็น ผู้ใช้พัสดุ ดังนั้นหน้าที่สำคัญของหัวหน้าหน่วยงานต้องให้ความร่วมมือในการจัดหา จัดซื้อและควบคุม การใช้พัสดุให้รัดกุมเพื่อสนองเจตนาและเป้าหมายขององค์กร¹ จะเห็นได้ว่าการบริหารงาน ด้านงานการเงินและพัสดุจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารหน่วยงาน เป็นปัจจัยสำคัญ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในฐานะหัวหน้าหน่วยงานจึงควรที่จะเป็นผู้มีคุณภาพ ในการตัดสินใจ การดำเนินการ การควบคุมและการติดตามประเมินผลที่ดี ตลอดทั้งมีการปฏิบัติโดย มีการกำหนดนโยบาย กระบวนการ และระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ดี เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ อันอาจจะเกิดขึ้นได้โดยง่าย

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหาร การประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 เกี่ยวกับการบริหารงานการเงินและพัสดุเป็นรายคู่ แล้วปรากฏว่าผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัดกับระดับอำเภอและระดับจังหวัดกับระดับ โรงเรียนมีความคาดหวังแตกต่างกัน โดยผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัดมีความคาดหวัง ในระดับที่ต่ำกว่าผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับอำเภอและระดับโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัดเห็นว่างานการเงินและพัสดุนั้นเป็นเพียงงานที่มุ่งเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนงานนิเทศการศึกษาหรืองานด้านวิชาการเท่านั้น ไม่ได้เป็นผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพ การจัดการประถมศึกษา จึงมีความคาดหวังว่า บทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเกี่ยวกับการ- ปฏิบัติงานด้านนี้ ควรปฏิบัติในระดับมากที่สุดเพียงพอซึ่งแตกต่างกันกับความคาดหวังของผู้บริหาร การประถมศึกษาในระดับอำเภอและระดับโรงเรียนที่มีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับอำเภอและระดับ

¹ชวลิต พิษณุไชยกุลย์, "การบริหารงานพัสดุกับหัวหน้าหน่วยงาน" เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องการบริหารพัสดุกับหัวหน้าหน่วยงาน (กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2528) หน้า 41.

โรงเรียนเห็นว่างานการเงินและพัสดุเป็น เรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาและความมั่นคงของหน่วยงาน ตลอดจนเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญ กำลังใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างดีคืออีกด้วย ดังที่ บุศรินทร์ ปัทมาคม กล่าวว่าการบริหารและการจัดการด้านการเงินและพัสดุ เป็น เรื่องที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของหน่วยงานและตัวบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า นักบริหารทุกระดับถ้าไม่มีประวัติค่างหรืออยู่ในเรื่องการเงินหรือการพัสดุแล้ว จะมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในที่สุด¹ ผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับอำเภอและระดับโรงเรียนจึงเห็นความสำคัญต่องานด้านนี้ในระดับมากที่สุดซึ่ง เป็น ความคาดหวังที่สอดคล้องกันและไม่แตกต่างกัน

2.4 งานนิเทศการศึกษา จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้บริหารการประถมศึกษา ระดับจังหวัดมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมาก ส่วนผู้บริหารการประถมศึกษาในระดับอำเภอและระดับโรงเรียนมีความคาดหวังว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอควรปฏิบัติในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังอยู่ในเกณฑ์สูงทั้งหมด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่างานนิเทศศึกษานั้นจัดว่าเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ แม้ว่าจะมีงานด้านอื่นที่จะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันรวมอยู่ด้วย แต่งานด้านอื่น ๆ ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานการเจ้าหน้าที่ และงานการเงินและพัสดุ ก็ล้วนแต่เป็นงานที่เข้าไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนงานนิเทศการศึกษาทั้งสิ้น ซึ่งขอบข่ายของงานนิเทศศึกษานั้นได้รวมเอากิจกรรมทุกอย่างที่จะทำให้การเรียนการสอนได้พัฒนาขึ้นอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังที่หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ กิจกรรมทุกอย่างที่ทำให้เกิดการพัฒนาแก่ครูและเด็กในอันที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน การจะนิเทศการศึกษาได้สำเร็จเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับทักษะ และความสามารถของศึกษานิเทศก์และผู้ร่วมงาน วิธีการของศึกษานิเทศก์ที่จะทำงานกับครูเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่คณะ เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการเยี่ยมเยียน การสังเกตการสอน การแนะนำให้ใช้สื่อการเรียนการสอน และหาทางช่วยให้ครู

¹บุศรินทร์ ปัทมาคม, "แนวความคิดในการบริหารพัสดุให้ประสบความสำเร็จ"

ศึกษาค้นคว้า เพื่อความก้าวหน้าของอาชีพครู และเป็นผลผลิตโดยตรงต่อการเรียนของเด็ก¹ สายภาณุรัตน์ ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือความพยายามอย่างหนึ่งในหลายอย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งในด้านการเรียนการสอน² งานนิเทศการศึกษาจัดว่าเป็นงานที่มุ่งพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนโดยอาศัยเทคโนโลยีทางการศึกษา สื่อการสอน การฝึกอบรม แนะนำ ควบคุมติดตามผล และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ทุกรูปแบบที่จะช่วยให้การศึกษาได้ผลดี ซึ่งงานเหล่านี้สมควรที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและศึกษานิเทศก์อำเภอจะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด จะปล่อยให้ศึกษานิเทศก์อำเภอทำงานแต่ฝ่ายเดียวย่อมไม่ได้ ทั้งนี้เพราะศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ให้บริการแต่ไม่มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสอดคล้องกับประดม แสงสว่าง ที่กล่าวว่า การบริหารการศึกษากับการนิเทศการศึกษาต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะลักษณะของงานทั้งสองฝ่ายคล้ายกัน คือ ทั้งผู้บริหารและศึกษานิเทศก์จะต้องมีการวางแผนวิเคราะห์ ตรวจสอบ และควบคุม ตลอดจนกระทั่งตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ³

เมื่อพิจารณาบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 จากข้อความทั้งหมดจำนวน 65 ข้อ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทั้ง 4 งาน พบว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากและมากที่สุด และเมื่อเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้พบว่ามีข้อที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียง 10 ข้อ แต่อีกจำนวน 55 ข้อ ไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน จากข้อค้นพบนี้จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับมีความคาดหวังต่อบทบาทการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภออยู่ในเกณฑ์สูงทั้งหมดทั้ง 4 งาน และไม่มีข้อขัดแย้งกันแต่ประการใด

¹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2525) หน้า 145.

²สาย ภาณุรัตน์ "การนิเทศการศึกษาคืออะไร", คู่มือนิเทศการศึกษา 2503 (พระนคร : แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511) หน้า 11.

³ประดม แสงสว่าง, การบริหารการศึกษาเบื้องต้น (กรุงเทพฯ : ประยูรวงศ์, 2525) หน้า 22.

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ทัศน ภูมิพิสัย ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่ปฏิบัติจริงและที่ควรปฏิบัติของหัวหน้าการประถมศึกษา ตามทัศนะของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนโดยเลือกตั้ง มีทัศนะต่อ พฤติกรรมการบริหารงานที่ควรปฏิบัติทั้ง 4 ด้านของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภออยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน¹

แต่การปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอแต่เดิมนั้น จากผลการศึกษา วิจัยของ อุกุมา เทศแก่น ของสมชาย เจริญศิริสุทธุกุล และของอุคม หนูประเสริฐ ซึ่งศึกษา เกี่ยวกับบทบาทหัวหน้าหมวดการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง, ภาคเหนือ และ ภาคใต้ ตามลำดับ ต่างได้ข้อค้นพบที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งพอสรุปได้ว่า ประชากร 3 กลุ่มประกอบด้วย หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษาและครูใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้า หมวดการศึกษาปฏิบัติงานด้านการมีความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงาน ธุรการ การเงินและบริกาอยู่ใในเกณฑ์ปานกลาง แต่ปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์น้อย²

---

¹ทัศน ภูมิพิสัย, "พฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่ปฏิบัติจริงและที่ควรปฏิบัติของหัวหน้า การประถมศึกษาอำเภอตามทัศนะของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526) หน้า 57 - 58.

²อุกุนา เทศแก่น, "บทบาทของหัวหน้าหมวดการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดใน ภาคกลาง" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2521) หน้า 119 - 122.

²สมชาย เจริญศิริสุทธุกุล "บทบาทของหัวหน้าหมวดการศึกษาองค์การบริหารส่วน จังหวัดในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521) หน้า จ - ฉ.

²อุคม หนูประเสริฐ "บทบาทของหัวหน้าหมวดการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคใต้" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2521) หน้า จ.

จากผลการวิจัยในครั้งนี้นำผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในปัจจุบัน หรือผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าวในอนาคตควรที่จะมีความรับผิดชอบและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ทั้ง 4 ด้านในระดับสูงเท่าเทียมกัน แต่เทคนิควิธีการอาจแตกต่างกันขึ้น เพราะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่อาจแตกต่างกันได้ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในงานทุกด้านในหน้าที่ของตน ดังที่บทความเรื่องเทคนิคเฉพาะหน้าที่ของฝ่ายนิติเทศการบริหาร ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ใ้กล่าวไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารจะต้องมีความรับผิดชอบ ในปัจจุบันไม่ถือว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทุกสาขาวิชาในหน่วยงานของตน แต่ถือกันว่าผู้บริหารงานนั้นจะต้องเป็นผู้ประสานงานได้ดีที่สุด เพื่อนำเอาพลังและความสามารถจากทุกฝ่ายออกมาใช้ เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่วางไว้¹ ดังนั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้น่าจะเป็นแนวทางให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติได้ เพราะอย่างน้อยที่สุดก็สามารถสนองความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษาทั้ง 3 ระดับ ได้เหมือน ๆ กัน ซึ่งจะนำไปสู่การได้รับความร่วมมือจากบุคคลดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่การที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้นั้น ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่หัวหน้าหมวดการศึกษาประสบอยู่ในปัจจุบันนี้ ได้แก่ การได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรช่วยเหลือในการปฏิบัติงานในสำนักงานที่เพียงพอ และขาดพยานพาหนะในการออกตรวจเยี่ยมติดตาม การปฏิบัติงานของโรงเรียน เป็นต้น ควรที่จะได้รับการช่วยเหลือจากสำนักงานต้นสังกัดเป็นอย่างดี ควบคู่ไปด้วย เพื่อจะได้ทำให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ทุกด้านเป็นไปด้วยความสะดวกและพัฒนาไปได้ตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่ เฉพาะบทบาทหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามความคาดหวังของผู้บริหารการประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 เท่านั้น ครั้งต่อไปควรจะให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องการนำเสนอแนวทางการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

¹หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ "เทคนิคเฉพาะหน้าที่ของฝ่ายนิติเทศการบริหาร" ประมวลบทความกรมการนิเทศการศึกษา พ.ศ. 2520 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สินทวี, 2520) หน้า 51.